

ผลกระทบของการเปิดเสรีทางการเงินต่อขนาดของรัฐบาล กรณีศึกษา กลุ่มประเทศอาเซียน

The Effect of Financial Liberalization on Government Size: A Case of ASEAN

อโนทัย ทิพนันต์¹ อรุณี ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์²

Anotai Tippanet¹, Arunee Punyasavatsut²

¹ หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹ Master of Economics Program, Faculty of Economics, Kasetsart University,

E-mail: mailjan_7@hotmail.com

² Faculty of Economics, Kasetsart University

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องผลกระทบของการเปิดเสรีทางการเงินต่อขนาดของรัฐบาล กรณีศึกษา กลุ่มประเทศอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพรวมของขนาดรัฐบาล และระดับการเปิดเสรีทางการเงิน รวมทั้งศึกษาผลกระทบของการเปิดเสรีทางการเงินต่อขนาดของรัฐบาล กรณีศึกษา กลุ่มประเทศอาเซียน โดยอาศัยแนวคิด Portfolio Approach เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Erauskin (2010) ทั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลแบบข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งมีลักษณะข้อมูลแบบ Panel Data โดยใช้ข้อมูลจากกลุ่มประเทศอาเซียนเป็นรายประเทศ ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย ใช้ข้อมูลรายปีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518-2548 การศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณด้วย Panel Unit Root Test และวิธีวิเคราะห์ Panel Model ทั้ง Fixed Effects Model และ Random Effects Model ในการคาดประมาณ ผลการศึกษา พบว่า การเปลี่ยนแปลงของระดับการเปิดเสรีทางการเงินที่วัดแบบ De Facto การเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนรายได้ของรัฐบาลที่แท้จริงต่อมูลค่าสินทรัพย์ที่แท้จริง และการเปลี่ยนแปลงของระดับการเปิดประเทศ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงขนาดของรัฐบาลในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่หากพิจารณาการเปิดเสรีทางการเงินที่วัดแบบ De Jure พบว่าไม่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงขนาดของรัฐบาล ดังนั้นการดำเนินนโยบายการเปิดเสรีทางการเงินควรมีการพิจารณาอย่างรอบคอบและเหมาะสมมากขึ้น

คำสำคัญ: การเปิดเสรีทางการเงิน รัฐบาล อาเซียน

Abstract

This study is about the effect of financial liberalization on government size in the case of ASEAN countries. The objectives of the study are: to consider the overall government size, the degree of financial liberalization and to examine the effect of financial liberalization on government size in the case of ASEAN countries. This research based on Erauskin (2010) s' work which employed Portfolio Approach. These are base on the secondary data, panel data including 3 countries in ASEAN countries which are Malaysia, Singapore and Thailand since the annual data during 1975-2005. The quantitative analysis such as Panel Unit Root Test and Panel Model, both Fixed Effects Model and Random Effects Model, are used in this research. The result of the research showed that the change in financial liberalization that measures from De Facto, the change in ratio of real government revenue to wealth, and the change in degree of openness have positive effect on the change in government size. However, the result found that the financial liberalization that measures from De Jure method did not affect the change in government size. In conclusion, the financial liberalization policy should be conducted with cautious and appropriate.

Keywords: Financial Liberalization, Government, ASEAN



1. บทนำ

แนวคิดการเปิดเสรีทางการเงินเริ่มมาตั้งแต่ทศวรรษ 1970 โดย McKinnon และ Shaw นักเศรษฐศาสตร์กลุ่มแรกได้เสนอแนวคิดที่เรียกว่า การเปิดเสรีทางการเงิน (Financial Liberalization) ซึ่งส่วนประกอบหลักของการเปิดเสรีทางการเงิน ได้แก่ การเปลี่ยนเข้าสู่กลไกตลาดในการจัดสรรสินเชื่อ ผ่านทางการผ่อนคลายหลักเกณฑ์การถือครองสินทรัพย์ (Portfolio Requirements) การจัดสรรสินเชื่อ การยกเลิกเพดานสินเชื่อและอัตราดอกเบี้ย รวมถึงการยกเลิกข้อจำกัดของการเคลื่อนย้ายเงินทุน (เทียนทิพ สุพานิช และเรจินา วรอุไร, 2544)

ผลจากการเปิดเสรีทางการเงินทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายเงินทุนต่างประเทศอย่างรวดเร็ว ซึ่งการเข้ามาของเงินทุนต่างประเทศสามารถส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจและเป็นช่องทางการกระจายความเสี่ยงในการลงทุน และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากเงินทุนอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ยังส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามการเปิดเสรีทางการเงินเสมือนดาบสองคม เพราะการเพิ่มขึ้นของระดับการพึ่งพาเงินทุนต่างประเทศ เพิ่มความเปราะบางให้กับระบบการเงิน รวมทั้งทำให้ระบบเศรษฐกิจตกอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการไหลออกของเงินทุนอย่างเฉียบพลัน

โดยในปัจจุบันมีการศึกษาประเด็นที่น่าสนใจในเรื่องผลกระทบของการเปิดเสรีทางการเงินอีกประการ คือ ผลกระทบต่อขนาดของรัฐบาลที่วัดจากขนาดของการใช้จ่ายของรัฐบาล ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของภาครัฐว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากน้อยเพียงใด สำหรับผลการศึกษายังไม่สามารถให้ข้อสรุปที่ชัดเจนได้ เนื่องจากแต่ละประเทศมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงนโยบายและระดับการเปิดเสรีทางการเงินแตกต่างกัน หากการเปิดเสรีทางการเงินส่งผลต่อขนาดของรัฐบาลในทิศทางบวกนั้น มีสาเหตุมาจากการเปิดประเทศมากขึ้นทำให้มีโอกาสได้รับความเสี่ยงจากต่างประเทศเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้รัฐบาลต้องเข้ามาแทรกแซงในระบบเศรษฐกิจโดยผ่านทางรายจ่ายของรัฐบาล ซึ่งเรียกว่า Compensation Hypothesis อาทิ งานวิจัยของ Rodrik (1998) Kimakova (2009) อย่างไรก็ตามงานวิจัยที่พบว่าการเปิดเสรีทางการเงินต่อขนาดของรัฐบาลมีความสัมพันธ์ทางลบ เพราะการเปิดประเทศมีส่วนทำลายความสามารถในการเก็บภาษีของรัฐบาล จึงทำให้ความสามารถในการใช้จ่ายของรัฐบาลลดลง ซึ่งเรียกว่า Efficiency Hypothesis อาทิ งานวิจัยของ Liberati (2006) Wu and Lin (2010) หรืออาจไม่มีความสัมพันธ์ต่อขนาดของรัฐบาล อาทิ งานวิจัยของ Shanbaz, Rehman, and Amir (2010) เป็นต้น

สำหรับการเปิดเสรีทางการเงินในกลุ่มประเทศอาเซียน หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

(ASEAN: The Association of South East Asian Nations) แต่ละประเทศเริ่มมีการเปิดเสรีทางการเงินในช่วงเวลาที่ต่างกัน อาทิ ประเทศสิงคโปร์ และมาเลเซียเริ่มเปิดเสรีทางการเงินตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 ส่วนประเทศฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซียเริ่มเปิดเสรีทางการเงินตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 และปี พ.ศ. 2526 ตามลำดับ (Williamson and Mahar, 1998) รวมทั้งประเทศไทยที่เริ่มเปิดเสรีทางการเงินอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2533 เป็นต้น ทั้งนี้แต่ละประเทศต่างมีนโยบายและข้อจำกัดการเปิดเสรีทางการเงินที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะประเทศสิงคโปร์มีการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรีจนแทบไม่มีข้อจำกัดทางการเงินใดๆ

นอกจากนี้อาเซียนได้เริ่มเกิดแนวคิดของการเร่งรัดรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนขึ้น โดยมีเป้าหมายหลัก คือ การนำไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ภายในปี พ.ศ. 2558 ที่มีการเคลื่อนย้ายของสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานอย่างเสรี และได้ทบทวนข้อตกลงเขตการลงทุนอาเซียนให้เป็นข้อตกลงการลงทุนเต็มรูปแบบมากขึ้น จึงได้ร่วมกันลงนามความตกลงว่าด้วยด้านการลงทุนอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Agreement: ACIA) ในปี พ.ศ. 2552 ที่ผ่านมาโดยมีสาระสำคัญ คือ การเปิดเสรีการลงทุนในธุรกิจ 5 สาขาหลัก อาทิ สาขาเกษตร สาขาประมง เป็นต้น รวมทั้งครอบคลุมการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment) และการลงทุนในหลักทรัพย์ (Portfolio Investment) เพื่อรองรับการขยายตัวของกระแสการลงทุนในหลักทรัพย์ในยุคปัจจุบัน จากที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนถึงแนวโน้มของการเปิดเสรีทางการเงินของประเทศต่างๆ ในอาเซียนมากขึ้น

ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจว่าการเปิดเสรีทางการเงินจะส่งผลกระทบต่อขนาดของรัฐบาลอย่างไรในกรณีศึกษาของกลุ่มประเทศอาเซียน โดยอาศัยแนวคิด Portfolio Approach เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Erauskin (2010) ทั้งนี้การวัดระดับการเปิดเสรีทางการเงินแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ แบบ De Facto และแบบ De Jure ซึ่งการศึกษานี้เพื่อเป็นแนวทางในการปรับใช้และกำหนดนโยบายการเปิดเสรีทางการเงินรวมทั้งเป็นแนวทางในการวางแผนและกำหนดนโยบายการใช้จ่ายของภาครัฐบาล เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายทางเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภาพรวมขนาดของรัฐบาล และระดับการเปิดเสรีทางการเงิน กรณีศึกษา กลุ่มประเทศอาเซียน ได้แก่ มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย

2. เพื่อศึกษาผลกระทบของการเปิดเสรีทางการเงิน ต่อขนาดของรัฐบาล กรณีศึกษา กลุ่มประเทศอาเซียน ได้แก่ มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

สำหรับการศึกษาค้นคว้าแนวคิด Demographic Approach ซึ่งเป็นแนวทางการวิเคราะห์รายจ่ายสาธารณะที่ เน้นศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงในขนาดของรายจ่ายสาธารณะ ในระยะยาว ดังนั้นแนวคิดนี้จึงมีประโยชน์อย่างมากที่จะช่วยให้สามารถวิเคราะห์แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงในขนาด ของรายจ่ายสาธารณะในอนาคตได้ จากการที่สภาวะทาง เศรษฐกิจ ประชากร และสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงไป แนวคิดที่จัดอยู่ในกลุ่มแนวทางประชากร ได้แก่ กฎการ เพิ่มขึ้นของรายจ่ายสาธารณะ (Law of Rising Public Expenditures) ของอดอล์ฟ วากเนอร์ ทฤษฎีการเพิ่มขึ้นของ รายจ่ายสาธารณะของของอลัน ที. พิค็อก และแจ็ก ไวส์แมน และทฤษฎีพัฒนาการของรายจ่ายสาธารณะของ ริชาร์ด เอ. มัสเกรฟ ซึ่งได้เสนอปัจจัยที่กำหนดขนาดของรัฐบาล อาทิ จำนวนประชากร รายได้ต่อหัว และความสามารถในการเก็บ ภาษีของรัฐบาล เป็นต้น

นอกจากนี้ในส่วนการตรวจเอกสารงานวิจัยที่ เกี่ยวกับผลกระทบของการเปิดเสรีทางการเงินต่อขนาดของ รัฐบาล พบว่า ผลการศึกษายังไม่สามารถให้ข้อสรุปที่ชัดเจน ได้ เนื่องจากแต่ละประเทศมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจและ สังคม รวมถึงนโยบายและระดับการเปิดเสรีทางการเงิน แตกต่างกัน ทั้งนี้งานวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่จะศึกษาระดับ การเปิดเสรีทางการเงินจากมูลค่าของเงินทุนโดยตรงเท่านั้น แต่งานวิจัยของ Erauskin (2010) ได้เสนอให้พิจารณามูลค่า ของการลงทุนในหลักทรัพย์ด้วย เนื่องจากในปัจจุบันการ ลงทุนในประเภทนี้กำลังเป็นที่สนใจของนักลงทุนอย่างมาก โดยอาศัยแนวคิด Portfolio Approach ซึ่งผลการศึกษาพบว่า เมื่อมีการเปิดเสรีทางการเงินโดยการเคลื่อนย้ายเงินทุน ระหว่างประเทศมากขึ้นส่งผลให้ขนาดของรัฐบาลเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากการเปิดเสรีทางการเงินทำให้เกิดความผันผวนใน ระบบเศรษฐกิจน้อยลง ส่งผลให้การบริโภคของภาคเอกชน มากขึ้นและรายจ่ายของรัฐบาลเพิ่มขึ้นเช่นกัน

จากแนวคิดทฤษฎีและการตรวจเอกสารนำมา สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้ ระดับการเปิดเสรีทางการเงินที่วัดแบบ De Facto วัดจาก สัดส่วนผลรวมของมูลค่าการลงทุนโดยตรงและการลงทุนด้าน หลักทรัพย์จากต่างประเทศสัมพันธ์กับมูลค่าการลงทุน โดยตรงและการลงทุนด้านหลักทรัพย์ในต่างประเทศสัมพันธ์ ต่อมูลค่าสินทรัพย์ที่แท้จริง ส่วนระดับการเปิดเสรีทางการเงิน ที่วัดแบบ De Jure แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ การเปิดเสรี อัตราดอกเบี้ย การลดการควบคุมและกำหนดทิศทางของ

สินเชื่อ การเปิดเสรีในภาคธนาคาร การเปิดเสรีทางการ นำเข้าและออกของเงินทุน การแปรรูปรัฐวิสาหกิจในภาค ธนาคาร และการเปิดเสรีในตลาดหลักทรัพย์ รวมทั้งปัจจัย อื่นๆ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัว ณ ราคาปีฐาน พ.ศ. 2543 สัดส่วนรายได้ของรัฐบาลที่แท้จริงต่อ มูลค่าสินทรัพย์ที่แท้จริง อัตราการเจริญเติบโตของประชากร และระดับการเปิดประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อขนาดของ รัฐบาล จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถ เขียนรูปแบบสมการได้ ดังนี้

$$g_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 y_{it} + \alpha_2 rev_{it} + \alpha_3 pop_{it} + \alpha_4 open_{it} + \alpha_5 fin_{it} + \varepsilon_{1it} \quad (1)$$

$$g_{it} = \beta_0 + \beta_1 y_{it} + \beta_2 rev_{it} + \beta_3 pop_{it} + \beta_4 open_{it} + \beta_5 djure_{it} + \varepsilon_{2it} \quad (2)$$

โดยที่ g_{it} คือ ขนาดของรัฐบาลที่วัดจากสัดส่วน รายจ่ายเพื่อการบริโภคของรัฐบาลที่แท้จริงต่อมูลค่าสินทรัพย์ ที่แท้จริงในประเทศที่ i ณ เวลาที่ t (ร้อยละ)

y_{it} คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัว ราคาปีฐาน พ.ศ. 2543 ในประเทศที่ i ณ เวลาที่ t (ดอลลาร์ สหรัฐ)

rev_{it} คือ สัดส่วนรายได้ของรัฐบาลที่แท้จริงต่อ มูลค่าสินทรัพย์ที่แท้จริงในประเทศที่ i ณ เวลาที่ t (ร้อยละ)

pop_{it} คือ อัตราการเจริญเติบโตของประชากรใน ประเทศที่ i ณ เวลาที่ t (ร้อยละ)

$open_{it}$ คือ ระดับการเปิดประเทศที่วัดจากสัดส่วน ผลรวมมูลค่าการส่งออกกับการนำเข้าสินค้าและบริการที่ แท้จริงต่อมูลค่าสินทรัพย์ที่แท้จริงในประเทศที่ i ณ เวลาที่ t (ร้อยละ)

fin_{it} คือ ระดับการเปิดเสรีทางการเงินที่วัดแบบ De Facto วัดจากสัดส่วนผลรวมของมูลค่าการลงทุนโดยตรง และการลงทุนด้านหลักทรัพย์จากต่างประเทศสัมพันธ์กับ มูลค่าการลงทุนโดยตรงและการลงทุนด้านหลักทรัพย์ใน ต่างประเทศสัมพันธ์ต่อมูลค่าสินทรัพย์ที่แท้จริงในประเทศที่ i ณ เวลาที่ t (ร้อยละ)

$djure_{it}$ คือ ระดับการเปิดเสรีทางการเงินที่วัดแบบ De Jure ในประเทศที่ i ณ เวลาที่ t

$\varepsilon_{1it}, \varepsilon_{2it}$ คือ Error Term ในประเทศที่ i ณ เวลาที่ t

i คือ ข้อมูลภาคตัดขวางซึ่งเป็นข้อมูลราย ประเทศ โดย $i = 1, 2, 3$

t คือ ข้อมูลอนุกรมเวลารายปีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 ถึง พ.ศ.2548 โดย $t = 1, \dots, 31$

โดยมีสมมติฐานจากการวิจัย ดังนี้

1. ระดับการเปิดเสรีทางการเงินที่วัดแบบ De Facto และระดับการเปิดเสรีทางการเงินที่วัดแบบ De Jure ส่งผลต่อขนาดของรัฐบาลในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากการเปิดเสรีทางการเงินทำให้เกิดความผันผวนในระบบเศรษฐกิจน้อยลง ส่งผลให้การบริโภคของภาคเอกชนมากขึ้นและรายจ่ายของรัฐบาลเพิ่มขึ้นเช่นกัน

2. ผลกระทบที่มีผลรวมภายในประเทศต่อหัว ณ ราคาปีฐาน พ.ศ. 2543 ส่งผลต่อขนาดของรัฐบาลในทิศทางเดียวกัน เมื่อประชากรมีรายได้ต่อหัวเพิ่มขึ้น มีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้นมักจะมีความต้องการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพดีขึ้นไม่ว่าจะเป็นบริการทางการศึกษา การสาธารณสุข สวนสาธารณะ ทางหลวงที่ดีขึ้น เป็นต้น

3. สัดส่วนรายได้ของรัฐบาลที่แท้จริงต่อมูลค่าสินทรัพย์ที่แท้จริงส่งผลต่อขนาดของรัฐบาลในทิศทางเดียวกัน โดยปกติแล้วรายจ่ายของรัฐบาล จะถูกกำหนดโดยความสามารถในการจัดเก็บภาษีอากรของรัฐบาล ซึ่งขึ้นอยู่กับการยอมรับภาระภาษีของประชาชนเป็นสำคัญ

4. อัตราการเจริญเติบโตของประชากรส่งผลต่อขนาดของรัฐบาลในทิศทางเดียวกัน เมื่อมีประชากรเพิ่มขึ้น จำเป็นจะต้องให้บริการการศึกษามากขึ้น มีโรงเรียนเพิ่มขึ้น เมื่อประชากรเหล่านี้มีอายุมากขึ้นต้องการบ้านอยู่อาศัยมากขึ้น และในเมื่อประชากรเหล่านี้เข้าสู่วัยชราต้องมีโครงการสงเคราะห์คนชราในรูปแบบต่างๆ รัฐบาลจึงจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริการเหล่านี้

5. ระดับการเปิดประเทศส่งผลต่อขนาดของรัฐบาลในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น จะส่งผลให้เกิดความเสี่ยงและความไม่แน่นอนขึ้นทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้รัฐบาลต้องเพิ่มบทบาทโดยผ่านการใช้จ่ายด้านสังคมเพื่อลดความเสี่ยงที่เกิดขึ้น

4. วิธีการวิจัย

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิแบบอนุกรมเวลาเป็นรายปีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518-2548 รวมระยะเวลา 31 ปี และข้อมูลแบบภาคตัดขวางเป็นรายประเทศคือ มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย ได้แก่ ข้อมูลรายจ่ายเพื่อการบริโภคของรัฐบาล ผลกระทบที่มีผลรวมภายในประเทศเบื้องต้นต่อหัว ณ ราคาปีฐาน พ.ศ. 2543 รายได้ของรัฐบาล อัตราการเจริญเติบโตของประชากร มูลค่าการส่งออกกับการนำเข้าสินค้าและบริการ การลงทุนโดยตรงและการลงทุนด้านหลักทรัพย์ สต็อกของทุน ซึ่งเก็บรวบรวมมาจากเอกสารข้อมูลทางสถิติทางด้านเศรษฐกิจ งานวิจัย รวมทั้งวารสาร

ทางวิชาการทั้งในและต่างประเทศ โดยมาจากแหล่งข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ ธนาคารกลางของประเทศต่างๆ กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) ธนาคารโลก (World Bank) และ Asian Productivity Organization ส่วนข้อมูลระดับการเปิดเสรีทางการเงินที่วัดแบบ De Jure นำมาจาก Abiad et al (2008)

สำหรับตัวแปรมูลค่าสินทรัพย์ (Wealth) คำนวณจากผลรวมของสต็อกของทุน (Capital Stock) กับสินทรัพย์ต่างประเทศสุทธิ (Net Foreign Asset) ซึ่งสินทรัพย์ต่างประเทศสุทธิคำนวณจากผลต่างระหว่างมูลค่าการลงทุนโดยตรงและการลงทุนด้านหลักทรัพย์ในต่างประเทศกับมูลค่าการลงทุนโดยตรงและการลงทุนด้านหลักทรัพย์จากต่างประเทศ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เป็นการศึกษาถึงภาพรวมขนาดของรัฐบาล และระดับการเปิดเสรีทางการเงิน กรณีศึกษา กลุ่มประเทศอาเซียน ได้แก่ มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย ซึ่งพิจารณาจากเครื่องชี้ (Indicators) ทางการเงิน ได้แก่ ระดับความเชื่อมโยงของตลาดเงินในประเทศและตลาดเงินต่างประเทศ การขยายตัวของภาคการเงิน และการพัฒนาของตลาดหลักทรัพย์

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เป็นการศึกษาผลกระทบของการเปิดเสรีทางการเงินต่อขนาดของรัฐบาล กรณีศึกษา กลุ่มประเทศอาเซียน มีขั้นตอนการศึกษา 2 ส่วน คือ

ส่วนแรกเป็นการทดสอบความมีเสถียรภาพ (Stationary) หรือการทดสอบ Unit Root ของตัวแปรในรูปแบบของ Panel Unit Root ด้วยวิธี Levin, Lin and Chu, Im, Pesaran and Shin และ Maddala and Wu

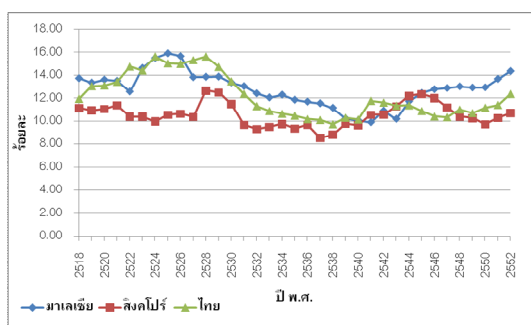
ส่วนที่สองทำการคาดประมาณผลกระทบของการเปิดเสรีทางการเงินต่อขนาดของรัฐบาล กรณีศึกษา กลุ่มประเทศอาเซียน ด้วยวิธี Panel Model ทั้งวิธี Fixed Effects Model และ Random Effects Model จากนั้นจึงทำการเลือกผลแบบจำลองที่เหมาะสมโดยอาศัยการทดสอบ Hausman's Specification Test

5. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

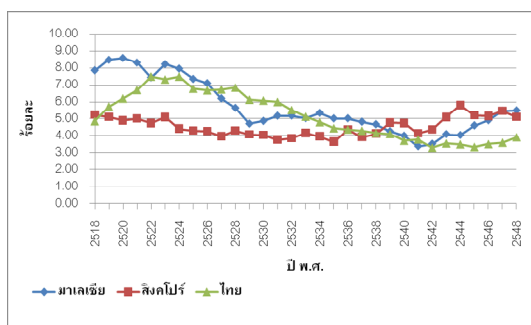
5.1. ภาพรวมขนาดของรัฐบาล และระดับการเปิดเสรีทางการเงิน

ขนาดของรัฐบาลของประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ และไทยที่พิจารณาจากสัดส่วนรายจ่ายเพื่อการบริโภคของรัฐบาลที่แท้จริงต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง อยู่ระหว่างร้อยละ 10-16 ซึ่งถือว่ามีความต่ำกว่า

ขนาดที่เหมาะสมสำหรับประเทศกำลังพัฒนา และประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งควรมีแนวโน้มระหว่างร้อยละ 18-20 และร้อยละ 33 ของรายได้ประชาชาติ ตามลำดับ (อรัญ ธรรมโน, 2548: 35-37) นอกจากนี้หากพิจารณาขนาดของรัฐบาลที่วัดจากสัดส่วนรายจ่ายเพื่อการบริโภคของรัฐบาลที่แท้จริงต่อมูลค่าสินทรัพย์ที่แท้จริง พบว่า ขนาดของรัฐบาลทั้ง 3 ประเทศอยู่ระหว่างร้อยละ 3-8 ดังภาพที่ 1 และ 2



ภาพที่ 1 รายจ่ายเพื่อการบริโภคของรัฐบาลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของมาเลเซีย สิงคโปร์และไทยปี พ.ศ. 2518 -2552

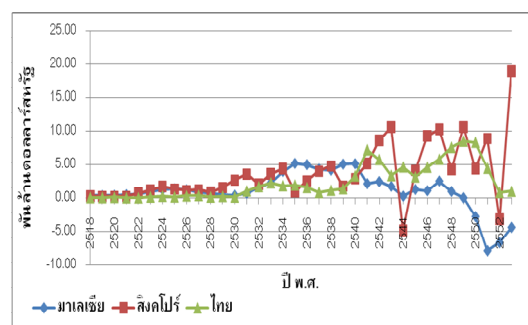


ภาพที่ 2 รายจ่ายเพื่อการบริโภคของรัฐบาลต่อมูลค่าสินทรัพย์ของมาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย ปี พ.ศ.2518 – 2552

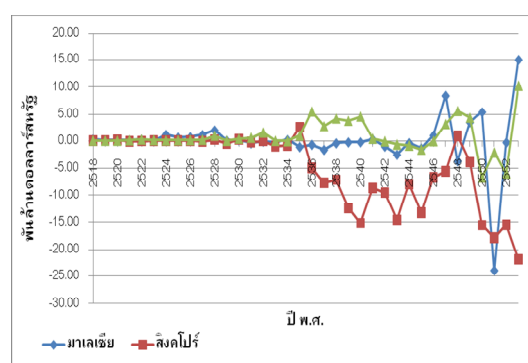
ส่วนระดับการเปิดเสรีทางการเงินที่พิจารณาจากเครื่องชี้ทางการเงิน พบว่า ระดับความเชื่อมโยงของตลาดเงินในประเทศและตลาดเงินต่างประเทศที่พิจารณาความเคลื่อนไหวของอัตราดอกเบี้ยในประเทศและอัตราดอกเบี้ยต่างประเทศ โดยแทนด้วยอัตราดอกเบี้ยกู้ยืมระหว่างธนาคารของตลาดลอนดอน (LIBOR) ส่วนอัตราดอกเบี้ยในประเทศแทนด้วย อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ และอัตราดอกเบี้ยกู้ยืมระหว่างธนาคาร พบว่า ทั้ง 3 ประเทศเมื่อมีการเปิดเสรีทางการเงินแล้วเกิดความเชื่อมโยงของตลาดเงินในประเทศ และตลาดเงินต่างประเทศเพิ่มขึ้น

สำหรับการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ ซึ่งหากมีการไหลเข้าและไหลออกของเงินทุนเพิ่มสูงขึ้น หลังจากการเปิดเสรีทางการเงิน แสดงว่า จุดมุ่งหมายของการเปิดเสรีทางการเงินในการระดมเงินทุนมีประสิทธิภาพมากขึ้น จาก

การศึกษาพบว่า ประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย มีแนวโน้มการเคลื่อนย้ายเงินทุนเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะในปัจจุบันได้รับการผลักดันจากรัฐบาลให้นักลงทุนมีการไปลงทุนในต่างประเทศมากขึ้น ทำให้มูลค่าเงินทุนไหลออกไปต่างประเทศเพิ่มสูงขึ้น อาทิ ประเทศมาเลเซียผ่อนคลายระเบียบข้อบังคับด้านการเคลื่อนย้ายเงินทุนไหลออก และสร้างแรงจูงใจด้านภาษี โดยยกเว้นภาษีรายได้จากการลงทุนเมื่อมีการส่งเงินกลับมายังประเทศ เป็นต้น ดังภาพที่ 3 และ 4



ภาพที่ 3 เงินลงทุนโดยตรงสุทธิของมาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย ปี พ.ศ. 2518-2552

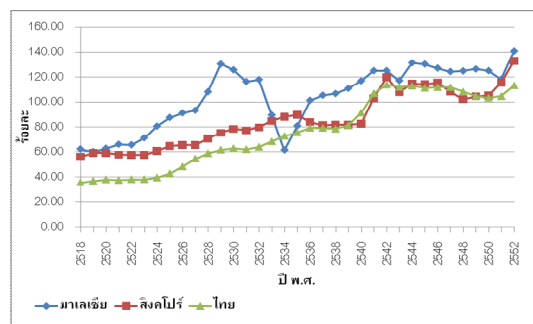


ภาพที่ 4 เงินลงทุนในหลักทรัพย์สุทธิของมาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย ปี พ.ศ. 2518-2552

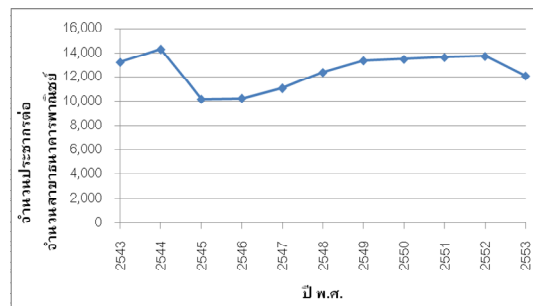
การขยายตัวของภาคการเงินที่สะท้อนให้เห็นผลของการเปิดเสรีทางการเงินที่มีจุดมุ่งหมายในระบบการเงินดำเนินกิจการได้อย่างเสรี และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถให้บริการแก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น ซึ่งแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ การขยายตัวในเชิงลึกที่พิจารณาจากสัดส่วนของปริมาณเงินตามความหมายโดยกว้างต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ พบว่า ทั้ง 3 ประเทศมีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้น แสดงถึงระบบการเงินมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าในปี พ.ศ. 2530 ประเทศมาเลเซียมีสัดส่วนของปริมาณเงินตามความหมายโดยกว้างต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศลดลงเนื่องจากเริ่มมีการใช้อัตราดอกเบี้ยพื้นฐานเป็นอัตรากำหนดอัตราดอกเบี้ยจนถึงปี พ.ศ. 2534 แต่หลังจากการ

อนุญาตให้กำหนดอัตราดอกเบี้ยอย่างเสรีทำให้สัดส่วนมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับเช่นกัน ดังภาพที่ 5

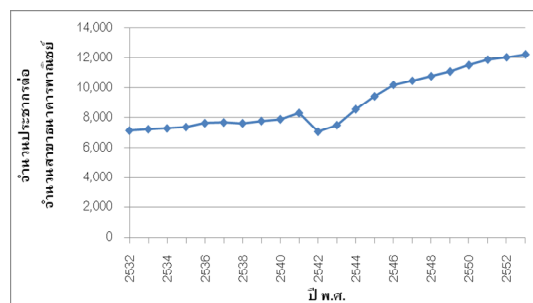
ส่วนการขยายตัวในเชิงกว้างที่พิจารณาจากสัดส่วนของจำนวนประชากรต่อจำนวนสาขาของธนาคารพาณิชย์ พบว่า ทั้ง 3 ประเทศมีการขยายตลาดเงินให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้น ถึงแม้ว่าสัดส่วนของจำนวนประชากรต่อจำนวนสาขาของธนาคารพาณิชย์ของสิงคโปร์จะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น แต่สัดส่วนยังมีจำนวนน้อยกว่าประเทศมาเลเซียและไทยเป็นอย่างมาก ซึ่งในช่วงปี พ.ศ. 2532 ถึง ปี พ.ศ. 2553 สิงคโปร์มีสัดส่วนของจำนวนประชากรต่อจำนวนสาขาของธนาคารพาณิชย์อยู่ระหว่าง 7,200-12,000 คนต่อสาขา ดังภาพที่ 6-8



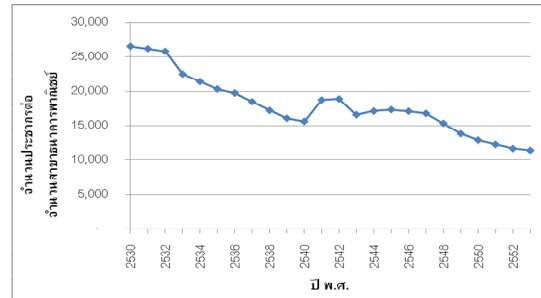
ภาพที่ 5 การขยายตัวทางการเงินในเชิงลึกของมาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย ปี พ.ศ. 2518 – 2552



ภาพที่ 6 การขยายตัวทางการเงินในเชิงกว้างของมาเลเซีย ปี พ.ศ. 2543 – 2553

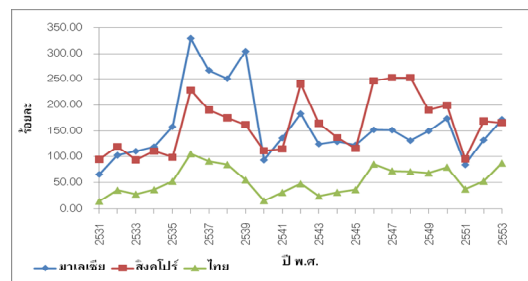


ภาพที่ 7 การขยายตัวทางการเงินในเชิงกว้างของสิงคโปร์ ปี พ.ศ. 2532– 2553

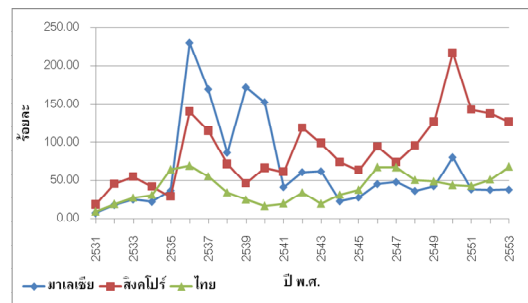


ภาพที่ 8 การขยายตัวทางการเงินในเชิงกว้างของไทย ปี พ.ศ. 2532– 2553

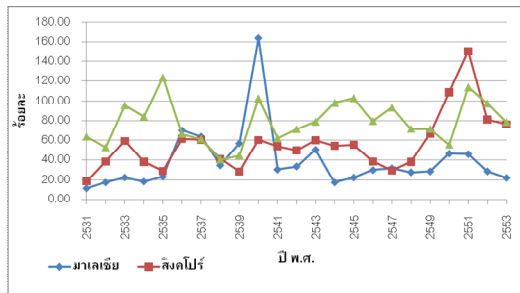
การพัฒนาของตลาดหลักทรัพย์ซึ่งพิจารณาถึงขนาดของตลาดหลักทรัพย์ที่พิจารณาจากสัดส่วนของมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด (Market Capitalization) ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และสภาพคล่องที่พิจารณาจากสัดส่วนมูลค่าการซื้อขายรวม (Total Value Traded) ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ พบว่า ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีขนาดและสภาพคล่องเป็นรองประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ ดังภาพที่ 9 และ 10 ซึ่งเป็นผลมาจากแต่ละประเทศแข่งขันกันที่จะเป็นศูนย์กลางทางการเงินในระดับภูมิภาค ส่วนอัตราการหมุนเวียนของตลาดหลักทรัพย์ที่พิจารณาจากสัดส่วนของมูลค่าการซื้อขายรวมเทียบกับมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดกลับพบว่าประเทศไทยมีอัตราการหมุนเวียนที่สูงกว่าตลาดหลักทรัพย์ของประเทศมาเลเซีย และสิงคโปร์ ดังภาพที่ 11



ภาพที่ 9 ขนาดตลาดหลักทรัพย์ของมาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย ปี พ.ศ. 2531 – 2553



ภาพที่ 10 สภาพคล่องตลาดหลักทรัพย์ของมาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย ปี พ.ศ. 2531 – 2553



ภาพที่ 11 อัตราการหมุนเวียนของตลาดหลักทรัพย์ของ
มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย ปี พ.ศ. 2531 – 2553

5.2 ผลกระทบของการเปิดเสรีทางการเงินต่อ ขนาดของรัฐบาล กรณีศึกษา กลุ่มประเทศอาเซียน

ส่วนที่หนึ่ง การทดสอบความมีเสถียรภาพ (Stationary) หรือการทดสอบ Unit Root ของตัวแปรในรูปแบบของ Panel Unit Root ซึ่งในการทดสอบนั้นเริ่มจากการพิจารณากราฟของตัวแปรที่ต้องศึกษาประกอบกับการทดสอบ ได้แก่ ขนาดของรัฐบาล ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัว ราคาปีฐาน พ.ศ. 2543 อัตราการเจริญเติบโตของประชากร สัดส่วนรายได้ของรัฐบาลที่แท้จริงต่อมูลค่าสินทรัพย์ที่แท้จริง ระดับการเปิดประเทศ และระดับการเปิดเสรีทางการเงินที่วัดแบบ De Facto

ผลการทดสอบด้วยวิธี LLC Test, IPS Test และ Maddala and Wu ทั้งแบบ Fisher-ADF Test และ Fisher-PP Test พบว่า ตัวแปรทั้งหมด มีความนิ่งของข้อมูล ณ ผลต่างระดับที่ 1 (at First Difference)

ส่วนที่สอง เนื่องจากผลการทดสอบ Panel Unit Root พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีความนิ่งของข้อมูล ณ ผลต่างระดับที่ 1 (at First Difference) ดังนั้นจึงนำตัวแปร ณ ผลต่างระดับที่ 1 มาทำการวิเคราะห์

สำหรับการคาดประมาณ Fixed Effects Model และ Random Effects Model ในการเลือกแบบจำลองที่เหมาะสมที่สุดจะอาศัยการทดสอบสมมติฐานของ Hausman's Test โดยมีสมมติฐาน ดังนี้

$$H_0 : E(V_i | x_{it}) = 0 \quad (3)$$

$$H_1 : E(V_i | x_{it}) \neq 0$$

ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ในแบบจำลอง Random Effects ค่า Unobserved Individual Effect (V_i) ต้องไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระ (x_{it}) ซึ่งถ้าผลการทดสอบไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลัก หมายความว่า การคาดประมาณด้วยแบบจำลอง Fixed Effects และ Random Effects จะมีความน่าเชื่อถือไม่แตกต่างกัน ซึ่งจะเลือกใช้ Random Effects Model ในการคาดประมาณผล ในขณะที่

ถ้าผลการทดสอบปฏิเสธสมมติฐานหลัก แสดงว่าสมการดังกล่าวเหมาะสมที่จะใช้แบบจำลอง Fixed Effects ในการคาดประมาณ

ในการคาดประมาณด้วยวิธี Panel Model จะทำการพิจารณาค่าสถิติต่างๆ คือ R-Square และค่า F-Statistics โดยมีรายละเอียดดังนี้

แบบจำลองที่ 1 เป็นการพิจารณาระดับการเปิดเสรีทางการเงินที่วัดแบบ De Facto พบว่า การทดสอบ Hausman's Specification Test ดังตารางที่ 1 ให้ค่า Chi-Square Statistics เท่ากับ 0.331372 แสดงว่าไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลัก ตามสมการที่ 3 ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า การคาดประมาณผลกระทบของการเปิดเสรีทางการเงินต่อขนาดของรัฐบาลนั้นเหมาะสมที่จะทำการคาดประมาณด้วยวิธี Random Effects Model

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์โดยวิธี Fixed Effects และ Random Effects (ตัวแปรตาม คือ การเปลี่ยนแปลงขนาดของรัฐบาล, (Δg_{it}))

ตัวแปรอิสระ	Fixed Effects	Random Effects
constant	-0.033693 (-0.679470)	-0.052782 (-1.075376)
Δy_{it}	-0.000174** (-2.493486)	-0.000101 (-1.591477)
Δrev_{it}	0.051927*** (1.840612)	0.048071* (1.758918)
Δpop_{it}	-0.046311 (-1.260520)	-0.048203 (-1.346759)
$\Delta open_{it}$	0.026510*** (4.694942)	0.024593*** (4.759214)
Δfin_{it}	0.023470** (2.321659)	0.025482** (2.158703)
R^2	0.334944	0.320540
Adj R^2	0.278171	0.280096
F-Statistics, χ^2	5.899710	7.925531
Prob (F-statistics, χ^2)	0.000014	0.000004

Hausman's Specification Test Between Fixed-Effects Model and Random Effects Model

Chi-Sq Statistic	0.331372
Prob.	0.9970

หมายเหตุ: *, **, *** คือ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90, 95 และ 99 ตามลำดับ

ค่าในวงเล็บ หมายถึง t-statistics

ที่มา: จากการประมวลผลโดยใช้โปรแกรมทางสถิติ

จากการวิเคราะห์สมการดังสมการที่ 1 พบว่า การคาดประมาณด้วยวิธี Random Effects Model ให้ค่า R-Square เท่ากับ 0.320540 อธิบายได้ว่า การเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัว ราคาปีฐาน พ.ศ. 2543 การเปลี่ยนแปลงของอัตราการเจริญเติบโตของประชากร การเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนรายได้ของรัฐบาลที่แท้จริงต่อมูลค่าสินทรัพย์ที่แท้จริง การเปลี่ยนแปลงของระดับการเปิดประเทศ การเปลี่ยนแปลงของระดับการเปิดเสรีทางการเงินที่วัดแบบ De Facto สามารถอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงขนาดรัฐบาลของประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย ได้เท่ากับร้อยละ 32.0540 และค่า F-Statistics เท่ากับ 7.925531 แบบจำลองมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ดังตารางที่ 1

จากการคาดประมาณสมการที่ 1 พบว่า การเปลี่ยนแปลงสัดส่วนรายได้ของรัฐบาลที่แท้จริงต่อมูลค่าสินทรัพย์ที่แท้จริง (Δrev_{it}) ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงขนาดของรัฐบาล (Δg_{it}) ในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

สำหรับการเปลี่ยนแปลงของระดับการเปิดประเทศ ($\Delta open_{it}$) ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของขนาดรัฐบาล (Δg_{it}) ในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงของระดับการเปิดเสรีทางการเงินที่วัดแบบ De Facto (Δfin_{it}) ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงขนาดของรัฐบาล (Δg_{it}) ในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

ทั้งนี้ตัวแปรการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัว ราคาปีฐาน พ.ศ. 2543 (Δy_{it}) และการเปลี่ยนแปลงของอัตราการเจริญเติบโตของประชากร (Δpop_{it}) ไม่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงขนาดของรัฐบาล (Δg_{it}) ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานการวิจัย

สำหรับแบบจำลองที่ 2 เป็นการพิจารณาการเปิดเสรีทางการเงินที่วัดแบบ De Jure พบว่า การทดสอบ Hausman's Specification Test ดังตารางที่ 2 ให้ค่า Chi-Square Statistics เท่ากับ 0.200862 แสดงว่าไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลัก ตามสมการที่ 3 ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า การคาดประมาณผลกระทบของการเปิดเสรีทางการเงินต่อขนาดของรัฐบาลนั้นเหมาะสมที่จะทำการคาดประมาณด้วยวิธี Random Effects Model

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์โดยวิธี Fixed Effects และ Random Effects (ตัวแปรตาม คือ การเปลี่ยนแปลงขนาดของรัฐบาล, (Δg_{it}))

ตัวแปรอิสระ	Fixed Effects	Random Effects
constant	0.082953 (0.440705)	-0.050108 (-0.312540)
Δy_{it}	-0.000221 ^{**} (-2.453857)	-0.000133 (-1.623828)
Δrev_{it}	0.051478 [*] (1.742668)	0.050804 [*] (1.753100)
$\Delta open_{it}$	0.033684 ^{***} (6.684715)	0.030839 ^{***} (7.328526)
$djure_{it}$	-0.009230 (-0.673337)	-0.0000164 (-0.001338)
R^2	0.311186	0.288939
Adj R^2	0.252385	0.246614
F-Statistics, χ^2	5.292180	6.826681
Prob (F-statistics, χ^2)	0.000051	0.000022
Hausman's Specification Test Between Fixed-Effects Model and Random Effects Model		
Chi-Sq Statistic	0.200862	
Prob.	0.99910	

หมายเหตุ: *, **, *** คือ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90, 95 และ 99 ตามลำดับ

ค่าในวงเล็บ หมายถึง t-statistics

ที่มา: จากการประมวลผลโดยใช้โปรแกรมทางสถิติ

จากการวิเคราะห์สมการดังสมการที่ 2 พบว่า การคาดประมาณด้วยวิธี Random Effects Model ให้ค่า R-Square เท่ากับ 0.288939 อธิบายได้ว่า การเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัว ราคาปีฐาน พ.ศ. 2543 การเปลี่ยนแปลงของอัตราการเจริญเติบโตของประชากร การเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนรายได้ของรัฐบาลที่แท้จริงต่อมูลค่าสินทรัพย์ที่แท้จริง การเปลี่ยนแปลงของระดับการเปิดประเทศ และระดับการเปิดเสรีทางการเงินที่วัดแบบ De Jure สามารถอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงขนาดรัฐบาลของประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย ได้เท่ากับร้อยละ 28.8939 และค่า F-Statistics เท่ากับ 6.826681 แบบจำลองมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ดังตารางที่ 2

จากการคาดประมาณสมการที่ 2 พบว่า การเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนรายได้ของรัฐบาลที่แท้จริงต่อมูลค่าสินทรัพย์ที่แท้จริง (Δrev_{it}) ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของขนาดรัฐบาลในทิศทางเดียวกัน อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงของระดับการเปิดประเทศ ($\Delta open_t$) ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของขนาดรัฐบาลในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

ทั้งนี้ตัวแปรการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัว ราคาปีฐาน พ.ศ. 2543 (Δy_{it}) การเปลี่ยนแปลงของอัตราการเจริญเติบโตของประชากร (Δpop_{it}) และระดับการเปิดเสรีทางการเงินที่วัดแบบ De Jure ($djure_{it}$) ไม่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงขนาดของรัฐบาล ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานการวิจัย

6. อภิปรายผล

จากการประมาณค่าผลกระทบของการเปิดเสรีทางการเงินต่อขนาดของรัฐบาล พบว่า การเปลี่ยนแปลงของรายรับของรัฐบาลที่เพิ่มสูงขึ้นส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงขนาดของรัฐบาลเพิ่มขึ้น เนื่องจากการที่รัฐบาลจะเพิ่มหรือลดขนาดของรัฐบาลนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถในการจัดหาทรัพยากรของประเทศ ซึ่งโดยหลักๆ นั้นมาจากภาษี การขยายฐานภาษี รวมถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดเก็บภาษี

นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงของระดับการเปิดประเทศที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงขนาดของรัฐบาลเพิ่มขึ้นเช่นกัน เนื่องจากระดับการเปิดประเทศ ในการเปิดเสรีทางการค้ากับต่างประเทศเพื่อเพิ่มมูลค่าการค้า รัฐบาลจะต้องเพิ่มการใช้จ่ายของภาครัฐมากขึ้น ในกรณีที่ประเทศมีการเปิดเสรีทางการค้าหรือการลงทุนระหว่างประเทศมากขึ้น นั่นคือ เมื่ออัตราการเปิดประเทศมีการขยายตัวกว้างขึ้น รัฐบาลต้องใช้จ่ายเพื่อรองรับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศและรองรับความต้องการของประชาชนที่เพิ่มขึ้น

สำหรับการเปลี่ยนแปลงของระดับการเปิดเสรีทางการเงินที่วัดแบบ De Facto ที่วัดจากสัดส่วนผลรวมของมูลค่าการลงทุนโดยตรงและการลงทุนด้านหลักทรัพ์จากต่างประเทศสัมพันธ์กับมูลค่าการลงทุนโดยตรงและการลงทุนด้านหลักทรัพ์ในต่างประเทศสัมพันธ์ต่อมูลค่าสินทรัพย์ที่แท้จริงที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงขนาดของรัฐบาลเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากการเปิดเสรีทางการเงินที่มีการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศนั้น ทำให้เกิดการกระจายความเสี่ยงในการลงทุนของภาคเอกชน และความผันผวนในระบบเศรษฐกิจน้อยลง จึงทำให้ภาคเอกชนจะเพิ่มการลงทุนและการบริโภคมากขึ้น ส่งผลให้รัฐบาลต้องเข้ามาสนับสนุนการแข่งขันการผลิตและบริการจากต่างประเทศ รวมทั้งตอบสนองสินค้าสาธารณะให้กับประชาชนภายในประเทศ

ทั้งนี้จากการศึกษาระดับการเปิดเสรีทางการเงิน ในด้านการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ จะเห็นว่า ตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2518 จนถึง ปี พ.ศ. 2548 ประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย มีแนวโน้มการเคลื่อนย้ายเงินทุนมากขึ้น โดยเฉพาะการลงทุนในต่างประเทศ ทำให้รัฐบาลต้องออกนโยบายเพื่อสนับสนุนการลงทุนระหว่างประเทศมากขึ้น นอกจากนี้รัฐบาลต้องตอบสนองความต้องการสินค้าสาธารณะที่เพิ่มมากขึ้นของประชาชน จะเห็นได้จากขนาดของรัฐบาลประเทศมาเลเซียที่วัดจากสัดส่วนรายจ่ายเพื่อการบริโภคของรัฐบาลที่แท้จริงต่อมูลค่าสินทรัพย์ที่แท้จริงมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น จากร้อยละ 3.36 ในปี พ.ศ. 2541 เป็นร้อยละ 5.69 ในปี พ.ศ. 2549 ซึ่งมีสาเหตุมาจากการที่รัฐบาลประกาศอัดฉีดงบประมาณ เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ หรือขนาดรัฐบาลของประเทศสิงคโปร์ที่วัดจากสัดส่วนรายจ่ายเพื่อการบริโภคของรัฐบาลที่แท้จริงต่อมูลค่าสินทรัพย์ที่แท้จริงมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเช่นกันในปี พ.ศ. 2541 จนถึงปี พ.ศ. 2544 จากร้อยละ 4.14 เป็นร้อยละ 5.80 เพราะเกิดปัญหาวางงานและภาวะเศรษฐกิจถดถอยทำให้รัฐบาลต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อรองรับการถดถอยของเศรษฐกิจ โดยออกมาตรการรองรับ อาทิ มาตรการเพื่อเร่งรัดการเสริมสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม และมาตรการเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของภาคเอกชน หรือขนาดรัฐบาลของประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้น หลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 เพราะรัฐบาลมีนโยบายเร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณค่อนข้างมาก รวมทั้งดำเนินมาตรการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ อีกทั้งการจัดสรรเงินกู้เพื่อการลงทุนทางสังคม เงินกู้เพื่อปรับโครงสร้างทางสังคม โครงการด้านการศึกษา อาทิ ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนนักศึกษาที่ครอบครัวยากได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจในรูปของทุนการศึกษา เป็นต้น และสนับสนุนการจ้างงาน เพื่อกระตุ้นให้มีการใช้จ่ายมากขึ้นของภาคเอกชน และช่วยบรรเทาผลกระทบทางสังคม

ส่วนระดับการเปิดเสรีทางการเงินที่วัดแบบ De Jure พบว่าไม่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงขนาดของรัฐบาล อาจเนื่องมาจากการวัดระดับการเปิดเสรีทางการเงินวิธีนี้เป็น การวัดจากมาตรการกฎเกณฑ์ ข้อบังคับหรือข้อกำหนดเกี่ยวกับการเปิดเสรีทางการเงิน ซึ่งเป็นการพิจารณาระดับการเปิดเสรีทางการเงินโดยรวมจากการแบ่ง 6 ด้านได้แก่ การเปิดเสรีอัตราดอกเบี้ย การลดการควบคุมและกำหนดทิศทางของสินเชื่อ การเปิดเสรีในภาคธนาคาร การเปิดเสรีทางการนำเข้าและออกของเงินทุน การแปรรูปรัฐวิสาหกิจในภาคธนาคาร และการเปิดเสรีในตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งแต่ละด้านอาจไม่ได้ส่งผลต่อการบริโภคของภาคเอกชนโดยตรง จึงส่งผลให้การวัดระดับการเปิดเสรีทางการเงินแบบ De Jure ไม่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงขนาดของรัฐบาล

ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงของอัตราการเจริญเติบโตของประชากร ที่ไม่ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงขนาดของรัฐบาล อาจเนื่องจากการขยายตัวของประชากรของประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย มีอัตราการขยายตัวค่อนข้างคงที่ อาทิ อัตราการเจริญเติบโตประชากรของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2540 เท่ากับร้อยละ 0.66 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 1.06 ในปี พ.ศ. 2548 และอัตราการเจริญเติบโตประชากรของประเทศมาเลเซีย ในปี พ.ศ. 2540 เท่ากับร้อยละ 2.51 ลดลงเป็นร้อยละ 1.80 ในปี พ.ศ. 2548 เป็นต้น (World Development Indicators, 2011) โดยมีสาเหตุมาจากการใช้นโยบายควบคุมจำนวนประชากรของรัฐบาลในประเทศต่างๆ จากการขยายตัวของประชากรไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก ทำให้ไม่ส่งผลกระทบต่อขนาดของรัฐบาล สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Shonchoy (2010) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อรายจ่ายของรัฐบาลเพื่อการบริโภคในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งได้ผลการศึกษาเช่นเดียวกัน

7. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาภาพรวมขนาดของรัฐบาลที่วัดจากสัดส่วนรายจ่ายเพื่อการบริโภคของรัฐบาลที่แท้จริงต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง พบว่ามีขนาดประมาณร้อยละ 10-16 ซึ่งถือว่ามีความต่ำกว่าขนาดที่เหมาะสมสำหรับประเทศกำลังพัฒนา และประเทศที่พัฒนาแล้ว และหากวัดจากสัดส่วนรายจ่ายเพื่อการบริโภคของรัฐบาลที่แท้จริงต่อมูลค่าสินทรัพย์ที่แท้จริง อยู่ระหว่างร้อยละ 3-8 ส่วนระดับการเปิดเสรีทางการเงินที่พิจารณาจากเครื่องชี้ทางการเงิน ได้แก่ ระดับความเชื่อมโยงของตลาดเงินในประเทศและตลาดเงินต่างประเทศ การขยายตัวของภาคการเงิน และการพัฒนาของตลาดหลักทรัพย์ของทั้ง 3 ประเทศนั้น พบว่า มีแนวโน้มระดับการเปิดเสรีทางการเงินเพิ่มขึ้น

ส่วนผลการศึกษาผลกระทบของการเปิดเสรีทางการเงินต่อขนาดของรัฐบาล สรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนรายจ่ายของรัฐบาลที่แท้จริงต่อมูลค่าสินทรัพย์ที่แท้จริง การเปลี่ยนแปลงของระดับการเปิดประเทศ และการเปลี่ยนแปลงของระดับการเปิดเสรีทางการเงินที่วัดแบบ De Facto ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของขนาดรัฐบาลในกลุ่มประเทศอาเซียน ได้แก่ มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตามหากพิจารณาระดับการเปิดเสรีทางการเงินที่วัดแบบ De Jure การเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัว ราคาปีฐาน พ.ศ. 2543 และการเปลี่ยนแปลงของอัตราการเจริญเติบโตของประชากร พบว่าไม่ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงของขนาดรัฐบาล

ดังนั้นในการดำเนินนโยบายการเงินที่มีการเปิดเสรีมากขึ้น นอกจากจะส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแล้ว จากบทสรุปผลการวิจัย พบว่า นโยบายดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงขนาดของรัฐบาลด้วย ทำให้ทางคณะกรรมการนโยบายการเงินจึงควรระมัดระวังในการกำหนดและวางแผนนโยบายการเปิดเสรีทางการเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่กลุ่มประเทศอาเซียนจะมีการรวมกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558 ที่มีการเคลื่อนย้ายของสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานอย่างเสรี ซึ่งส่งผลให้อาเซียนจะมีแนวโน้มการเปิดเสรีทางการเงินมากขึ้นอีก ทำให้ต้องมีการควบคุมและดูแลในการวางแผนนโยบายให้รัดกุมยิ่งขึ้น

สำหรับระดับการเปิดประเทศที่พิจารณาจากมูลค่าการส่งออกกับการนำเข้าสินค้าและบริการยังส่งผลกระทบต่อขนาดของรัฐบาลเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ Cameron (1978) ที่กล่าวว่า การขยายตัวอย่างรวดเร็วของรายจ่ายรัฐบาลนั้นเกิดจากปัจจัยผลักดันหลายปัจจัย แต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ การแข่งขันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่มีความรุนแรงมาก ตลอดจนการที่ประเทศเหล่านี้มีการเปิดประเทศ เพื่อให้มีการค้าขายและการลงทุนระหว่างกันมากยิ่งขึ้น ดังนั้นรัฐบาลควรกำหนดนโยบายงบประมาณในโครงสร้างพื้นฐานให้มากขึ้น เพื่อเอื้ออำนวยต่อการลงทุนและการส่งออกของประเทศ ทำให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจและการเจริญเติบโตของประเทศ โดยควรคำนึงถึงเสถียรภาพทางเศรษฐกิจจากภายนอกประเทศด้วย

นอกจากนี้ปัจจัยที่กำหนดขนาดของรัฐบาลที่สำคัญอีกประการ คือ รายได้ของรัฐบาล ทำให้รัฐบาลควรเพิ่มความสามารถในการหารายได้ อาจมีการจัดเก็บภาษีในรูปแบบอื่นๆ ภายใต้โครงสร้างภาษีที่เหมาะสม อาทิ ภาษีมรดก ภาษีที่ดิน เป็นต้น เพื่อให้รัฐบาลมีแหล่งรายได้มากขึ้น

ข้อจำกัดในการศึกษา เนื่องจากขนาดของรัฐบาลในงานวิจัยนี้เป็นสัดส่วนที่วัดจากรายจ่ายของรัฐบาลเพื่อการบริโภคที่แท้จริงต่อมูลค่าสินทรัพย์ที่แท้จริง เพื่อความสอดคล้องกับแนวคิดผลกระทบของการเปิดเสรีทางการเงินต่อขนาดของรัฐบาล

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป จากข้อจำกัดในการศึกษาที่เสนอมาข้างต้น ดังนั้นผู้ที่ต้องการศึกษาครั้งต่อไปอาจทำการคำนวณขนาดของรัฐบาลจากสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) หรือผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) และทำการวิเคราะห์กรณีรายประเทศ เพื่อความชัดเจนของผลการวิจัยในแต่ละประเทศ นอกจากนี้การวิเคราะห์ระดับการเปิดเสรีทางการเงินที่วัดแบบ De Jure อาจทำการทดสอบในฐานข้อมูลจากแหล่ง

อื่นๆ อาทิของ Williamson and Mahar (1998) Kaminsky and Schmukler (2003) และ Chinn and Ito (2006) เป็นต้น

8. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผศ. ดร. อรุณี ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์ และ ดร. ธนา สมพรเสริม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักและรองที่ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำและคำปรึกษาที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง พร้อมทั้งได้ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องมาโดยตลอด และขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ทุกท่าน

9. เอกสารอ้างอิง

- เทียนทิพ สุพานิช และเรจินา วรอุไร. 2544. นโยบายการเปิดเสรีทางการเงิน: สู่แนวคิดใหม่. วารสารบทความวิชาการธนาคารแห่งประเทศไทย. กรกฎาคม (2544), 3-5.
- อรัญ ธรรมโน. 2548. ความรู้ทั่วไปทางการคลัง. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- Abaid A., Detragiache E, Tresselt T. 2008. **A New Database of Financial Reforms**. IMF Working Paper. 266.
- Cameron, David R. 1978. "The Expansion of the Public Economy", **American Political Science Review**, 72, 1243-1261
- Chinn Menzie and Ito Hiro. 2011. **The Chinn-Ito Index: A De Jure Measure of Financial Openness** [Online]. available: http://web.pdx.edu/~ito/Chinn-Ito_website.htm..
- Erauskin Inaki. 2010. **Financial Openness and the Size of the Public sector: a Portfolio Approach**. University of Deusto-ESTE. (Mimeographed).
- Kaminsky G. Laura and Sergio L. Schmukler. 2003. Short-Run Pain, Long-Run Gain: The Effects of Financial Liberalization. **IMF Working Paper**, 03/34.
- Kimakova Alena. 2009. Government Size and Openness Revisited: the Case of Financial Globalization. **KYKLOS**, 62(3), 394-406
- Liberati Paolo. 2006. **Trade Openness Financial Openness and Government Size**. Universita di Urbino Carlo Bo, ISE. (Mimeographed).

- Shanbaz, Rehman, and Amir. 2010. "The Impact of Trade and Financial-Openness on Government Size: A Case Study of Pakistan", **Journal of Quality and Technology Management**. 5, 105-118.
- Shonchay S Abu. 2010. Determinants of Government Consumption Expenditure in Developing countries: a Panel Data. **IDE Disussion Paper**, 266.
- Rodrik Dani. 1998. Why do More Open Economics have Bigger Governments?, **Journal of Political Economy**, 106, 997-1032.
- Williamson John and Mahar Molly. 1998. A Survey of Financial Liberalization. **Princeton Essays in International Finance Section**, 211.
- Word Bank. 2011. **World Development Indicators** [Online]. available: <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>.
- Wu, Alfred M. and Lin, Mi. 2010. Determinants of Government Size: Evidence from China. **Munich Personal RePEc Archive**, 20789.

